

s o l a s a l d i a k

Pedro Luis Uriarte

IVAP

HERRI ARDURALARITZAREN
EUSKAL ERAKUNDEA

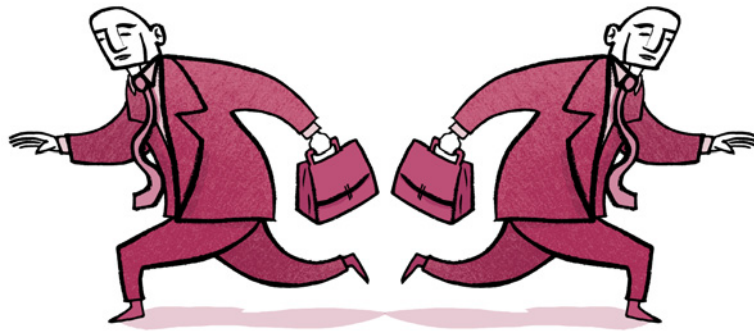
25 urte

euskal administrazioen elkarlanean

Solasaldiak [5]

Pedro Luis Uriarte

Elkarrizketa
Miel A. Elustondo

Marrazkiak
danimaiz

2008

IVAP
HERRI ARDURALARITZAREN
EUSKAL ERAKUNDEA

25 **urte**
euskal administrazioekin elkarlanean

Administrazioa euskaraz **Solasaldiak**

© Euskal Autonomia Erkidegoko Administrazioa

Argitaldaria: Herri Arduralaritzaren Euskal Erakundea (IVAP)

Diseinua: Concetta Probanza

ISSN: 1576-5563

Lege-gordailua: BI-1141-93

Fotokonposizioa eta inprimatzea: Itxaropena, S.A., Araba k. 45 – 20800 Zarautz

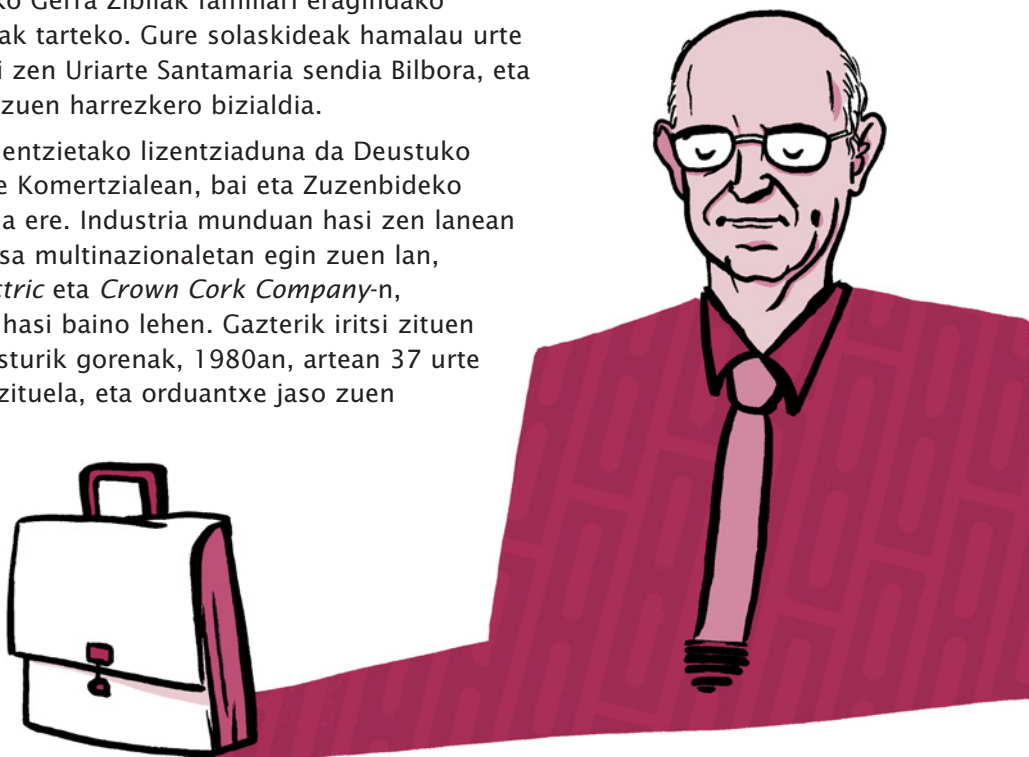

Pedro Luis Uriarte

Pedro Luis Uriarte Santamarina

(Bilbo, 1943). Bizkaiko hiriburuan jaioa izan arren, Espainian bateko eta besteko herrietan bizi behar izan zuen, 1936ko Gerra Zibilak familiari eragindako deserriratzeak tarteko. Gure solaskideak hamalau urte zituela itzuli zen Uriarte Santamaria sendia Bilbora, eta bertan egin zuen harrezkero bizialdia.

Ekonomia Zientzietako lizentziaduna da Deustuko Unibertsitate Komertzialean, bai eta Zuzenbideko lizentziaduna ere. Industria munduan hasi zen lanean eta bi enpresa multinazionaletan egin zuen lan, *General Electric* eta *Crown Cork Company*-n, banketxean hasi baino lehen. Gazterik iritsi zituen bankuan posturik gorenak, 1980an, artean 37 urte besterik ez zituela, eta orduantxe jaso zuen

frankismo osteko lehenengo Eusko Jaurlaritzan lan egiteko deia. Ekonomia eta Ogasun sailburua izan zen 1980tik 1984ra bitarte, Karlos Garaikoetxearen lehendakaritzapean, eta banku munduan egin duen ibilaldi handiari ekin zion ondoren. Hogeita bi urte egin ditu banku jardueran. *Banco Bilbao Vizcaya* (BBV) kontseilari delegatu izendatu zuten 1994an. *Banco Bilbao Vizcaya Argentaria* (BBVA) sortu zenean, berriz, banketxeko lehendakariorde eta kontseilari delegatua izan zen. Hala, 2001eko abenduan aurre-erretiroa hartu zuen. Aholkularitza estrategikoa du azken lan eremua.

Merezimenduen artean du, besteak beste, 90eko hamarkadan, Britainia Handiko aldizkari batek Europako banketxeetako bi kontseilari delegatu onenen artean hautatu izana. 1998an *Euskal Enpresaburu Onena* izendapena jaso zuen. Kontseilari delegatua zen garaian, berriz, bankuak lorturiko aitormenak bere alde ditu Uriartek: Munduko Bankurik Onena (2000), Latinoamerikako Bankurik Onena (2001), eta Europa, Afrika eta Ekialde Hurbileko *Retail* Bankurik Onena (2001). Hala ere, banketxean egindako lan oparoa iragana du –“aro itxia” berak esan ohi duenez–, eta nahiago du bestelako gaiak jorratu.

Gaur egun, *Economía, Empresa, Estrategia* enpresako lehendakari exekutiboa da eta, aldi berean, hainbat enpresatako kontseilaria. Gainera, Enpresaren Eraldaketako irakaslea da Deustuko Unibertsitate Komertzialeko Kudeaketa Aurreratuko Masterrean. Deustuko Unibertsitateko Gobernu Kontseiluko eta Lehiakortasunaren Euskal Institutuko kidea da, bai eta Gipuzkoako CEIT (Ikasketa eta Ikerketa Teknikoen Zentroa) Patronatuko kidea nahiz Zuzendaritzaren Aurrerapenerako Elkarteko (APD) kontseilaria ere.

Berrikuntzarako Euskal Agentzia-Innobasqueko lehendakaria da, eta gure gizarteak nahitaezko duen bigarren transformazio ekonomikoan lanean ari da buru-belarri.

Pedro Luis Uriarte Euskal Herritik mundura begira ageri da bere hitz eta ekintzetan. Inmigrazioa, globalizazioa, NBE... ditu hitzean eta hortzean aipagai, eta mundua bera adibide iturri. *Innobasque* ere ez da erakusgarri makala, ekonomialari honek Europa eta gure planeta baitarabiltza etengabeko erreferente, “txikikeriak” bazter utzirik.

Pedro Luis Uriarte

“2030 urte arte iraungo duen prozesuan, Europa mailako erreferentea izatea lortu nahi dugu berrikuntza arloan”

Pedro Luis Uriarte Santamarina, ez “Santamaría”.

■ Santamarina. Horregatik, zenbaitzuek, “Plus” esaten didate. Hori, bistan da, ez da pluskuan-perfektoren txikigarria, nire izenaren akronimoa baizik.

Ez zara, beraz, “plus” pertsona...

■ Ez horixe; munduan denik eta pertsonarik ohikoena naiz, bizitzan zorte handia izan duena. Horren erakusgarria da elkarriketa hau berau. Zortetik izan ez banu, ez zenidakeen egingo.

1943an jaioa, bilbotarra...

■ 1943ko otsailaren 13an jaio nintzen, Bilbon. Hirurogeita bost urte bete berri ditut.

Bilbotarra, bizi guztiko.

■ Ojos Negros-en (Teruel, Espainia) jaioa behar nuen... Izan ere, gure aita kartzelan izan zen 1937tik 42ra, bost urtez, Espainiako Gerra Zibila izan zela kausa. Kartzelatik irten eta ez zioten hemen lanik ematen. Burdina meatzeetara joan behar izan zuen lanera, Teruel hartako Sierra Menara-ra. Han bizi izan ginen, Iberiar mendikatean. Gurasoak 1942an bertan ezkondu ziren eta, gure ama haurdun geratu zenean, Bilbora etorri

eta bertan jaio nintzen, *Esne tanta* esaten zioten klinikan, Etxaniz suhiltzailearen plazan, garai hartako *Bilboko Aurrezki Kutxaren* gizarte lana. Hiru anaia-arreba gara. Esaterako, nire ondorengo, Javier, Ojos Negros-en jaio zen. Itziar, berriz, Lemoan...

Herri euskalduna, Lemoa...

■ Bai, emoziozko konnotazio sakonak ditu euskarak nire baitan. Hala ere, sentsazio desatsegina ere badut, menderatzen ez dudalako. Eta, harri-garria bada ere, bizitzaren joanak galarazi dit hori. Bizitza oso da konplexua, meandroz betea –batean ur jauzia, bestean osina–, eta behin ere ez dago jakiterik bizi isuri horrek nondik eta nora eramango zaituen. Bilboko Hizkuntza Eskola Ofizialean euskara ikasten ari nintzen 1980an. Hirugarren urtean nintzen, lehenengo bi mailak gainditurik. Orduan, bizitzak proiektu bat jarri zidan aurrean, euskara ikasten jarraitzea galarazi zidana. Horrelakoxeak dira bizitzak ematen dituen ustekabeak, eta haren kontraesanak. Proiektu horren ondorioz, Ekonomia eta Ogasun sailburua izan nintzen lehenengo gobernuan... Horixe da, bada, mundua azpikoz gora! Jaurlari-tzan sartu nintzelako, bertan behera utzi behar izan nuen euskara. Lau urte geroago, berriz, besselako saltsetan sartu nintzen...

“Emoziozko konnotazio sakonak ditu euskarak nire baitan. Hala ere, sentsazio desatsegina ere badut, menderatzen ez dudalako”

Banketxe lanean...

■ Bai. Eta, denborarik ez nuelarik —4.500 ordu ere egiten nituen banku lanean—, utzi egin behar izan nuen gainerako guztia.

4.500 ordu lanean...

■ Bai, bizitzeko astirik gabe, eta arnasa hartzeko ere, lanak!

Lehenengo, politikari eskaini zenion aldiak galazazi zizun euskara ikasten jarraitzea. Ondoren, banku lanak. Euskara —edota kultura— beti galtzaile, beti azken?

■ Ez, ez. Esparru ezberdinak dira, konparaezinenak. Bizitzaren atalak, denak ere. Niri dagokidanez, ekonomia bizitza, gizarte bizitza, kultura bizitza, familia eta lagunartea... bizitza esparruak dira denak ere, elkar osatzen dutenak: horietan guztietan jarduten dugu, edota bizi gara egunero pertsonok.

Ojos Negros

Gurean langileak ziren denak. Aitaren aldeko aitita-amamak Barakaldokoak ziren. Amaren aldeko aitita-amamak, berriz, Gallartakoak. Ni, izan, Ezkerraldekoa naiz jatorriz; puru-purua, gainera. Aitita tailer burua zen Bizkaiko Labe Garaietan. Aita ere hantxe hasi zen lanean, ikastun. Han lanean eta Labe Garaietako ikasle eskola batean sartu zen. Meatze Fakultatiboa ei zena ikasi zuen, gaur egun Meatzeetako Ingeniari Teknikoa. Gerra etorri zenean, intendentzia komandantea izan zen Gordexola euskal batailoian. Preso hartu zuten eta bost urte egin zituen zenbait kartzela frankistatan. 1942an atzera lehengo lanbideari lotu zitzaion, baina Teruelen: teknikari buru joan zen Ojos Negros-ko burdina meatzeetara. Harrezkero, hainbat enpresatan lan egin zuen, eta ni neu ere, 1957an Euskadira itzuli orduko, zortzi lekutan bizi izana nintzen bateko eta besteko Espainian. Alde horretatik, emigrante bizitza betea izan dut.

Gerra osteko deserriratzea eta gero, 1957an itzuli zineten Euskal Herrira...

■ Bai. Jesulagunek Indautxun duten ikastetxean hasi nintzen. Batxilergoko lehen maila Valdepeñas-ko (Ciudad Real, Espainia) institutuan egin nuen. Bigarrenetik laugarrenera bitarteko mailak, marianisten ikastetxean, Ciudad Real hiriburuan, eta azkeneko hiru urteak, ostera, Bilbon, Indautxun. Irakaskuntza laikoaren eta erlijiosoaren arteko nahastea naiz. Batxilergoa amaitu eta Deustuko Unibertsitate Komertzialean ikasi nuen, bekadun. Zortzi urte egin nituen bi industria enpresa handitan, multinazionaletan, lanean. Gero, Banco de Bilbaoren filiala zen Banco Industrial de Bilbaoren industria partaidetzako sailean hasi nintzen. Huraxe izan zen nire banketxe karreraren hastapena. Nahikoa ezohikoa, ez bainuen banku eragiketan lan egiten, banketxeak enpresekin zituen harremanetan baizik.

Garaia?

■ Halakoxea! Orduantxe heldu zen petrolioaren lehenengo krisia. Espainiako ekonomia erabat geratu zen. 1972-73 izango zen. Lan egiten nueneko sailean ez zen lanik izan eta Banco de Bilbaoren finantza sailean lan egiteko eskaintza egin zidaten. Hantxe hasi zen nire banketxe karrera, 1974an... Karrera bizia izan zen, zorte handia izan nuen, eta 1980an Banco de Bilbaoren finantza eragiketa guztien buru izendatu ninduten Euskal Herrian. Aginte posturik garrantzitsuena zen, izan ere. Garai horretan 37 urte nituen, eta banketxeko ibilbide prototipikoari dagokionez, oso bide distiratsua eta arina egina nuen. Banku karrera oso zen tradizionala, eta postu haietara heltzeko berrogeita hamar urtetik gora, oso gora, behar zenituen. Ni, aldiz, oso gazterik iritsi nintzen...

1980an bertan, bankuko aginte posturik inportanteenean zinela, deia...

■ Garai hartan, Eusko Legebiltzarrerako lehenengo hauteskundeak egin ziren eta, ondoren, lehen gobernua eratu zen. Garaikoetxea lehendakariak Ekonomia eta Ogasun sailburua izan nendin proposatu zidan. Besteak beste, Kontzertu Ekonomikoa negoziatzea nahi zuen. Nik ez nekien batere ekonomiaz ez ogasunez, hau da, ikasketak egin bitartean eta neure lan eskarmen-tuan ikasitakoa besterik, eta zalantza handiak izan nituen. Gainera, sakrifizio profesional handia izan zen, postu nabarmena utzi behar bainuen –postu lortu berria, gainera–, baina iruditu zitzaidan, arrazoi moralak tarteko, eta nire pentsaera eta sentimenduekiko konpromisoarengatik, urratsa egitea zegokidala. Halaxe pentsatu nuen, eta egin ere bai, gainerakoak bertan behera lagata. Eta Eusko Jaurlaritzan hasi nintzen lanean, huts-hutsetik. Eta, zinez, kasu honetan huts-hutsetik hasteak esan nahi du ez genuela aulkirik, ez mahairik, ez lapitzik, ez langilerik... Hutsetik jaso behar izan genuen hura. Hura bizi esperientzia! Aberatsa eta bizia, horratik!

“Sakrifizio profesional handia izan zen sailburua izatea, baina iruditu zitzaidan urratsa egitea zegokidala”

Zer dela-eta jaso zenuen Garaikoetxearen deia?

■ Ez dakit, bada! Garaikoetxeari berari galdetu beharko zenioke.

Ekonomia egoera zaila zen orduan...

■ Ekonomia egoera zaila, gizarte egoera zaila, egoera politiko zaila... Ekonomiari dagokionez, Euskal Herriko enpresa pribatu handienak erreka jota zeuden eta, ondorioz, 1980an, langabezia tasa %20tik gorakoa zen, eta Ibaizabal inguruko zenbait alderditan %30etik gora ere egiten zuen tasa horrek. Egoera, beraz, tentsio sozial handikoa zen. Politikari dagokionez, berriz, dena zen eginkizun. Ez genuen erakunderik, ez baliabiderik... Hiru ETA genituen lanean... Iraultza aurreko egoera zen.

Iraultza aurrekoa?

■ Lar irudi lekiok inori horrela esanda eta gaurko egunetik ikusita, baina esango dizut: lanean lau bat aste generamatzala, greban zegoen langile talde batek –kinka larrian zegoen Ezkerraldeko enpresa handi bateko grebalariak ziren, hain zuzen–, legebiltzar osoa bahitu zuen; legebiltzar osoa, eta Eusko Jaurlaritza osoa. Hamabost orduz iraun zuen egoera hark. Bizkaiko Aldundiaren egoitzan izan zen hori, gobernuak artean ez baitzuen egoitzarik eta han egiten baitzituen legebiltzarrak bere batzarrak. Gaur egun, egunkari azale-tako albistea izango litzateke mundu mailan. Bada, irudi horrek ondo baino hobeto erakusten du nolakoak izan ziren urte haiek. Urte latzak, tentsio beldurgarria, eta gu esku hutsik! Ez genuen geure buru-bihotzak besterik: zenbait ideia eta ahalegin handiak egiteko prestutasuna.

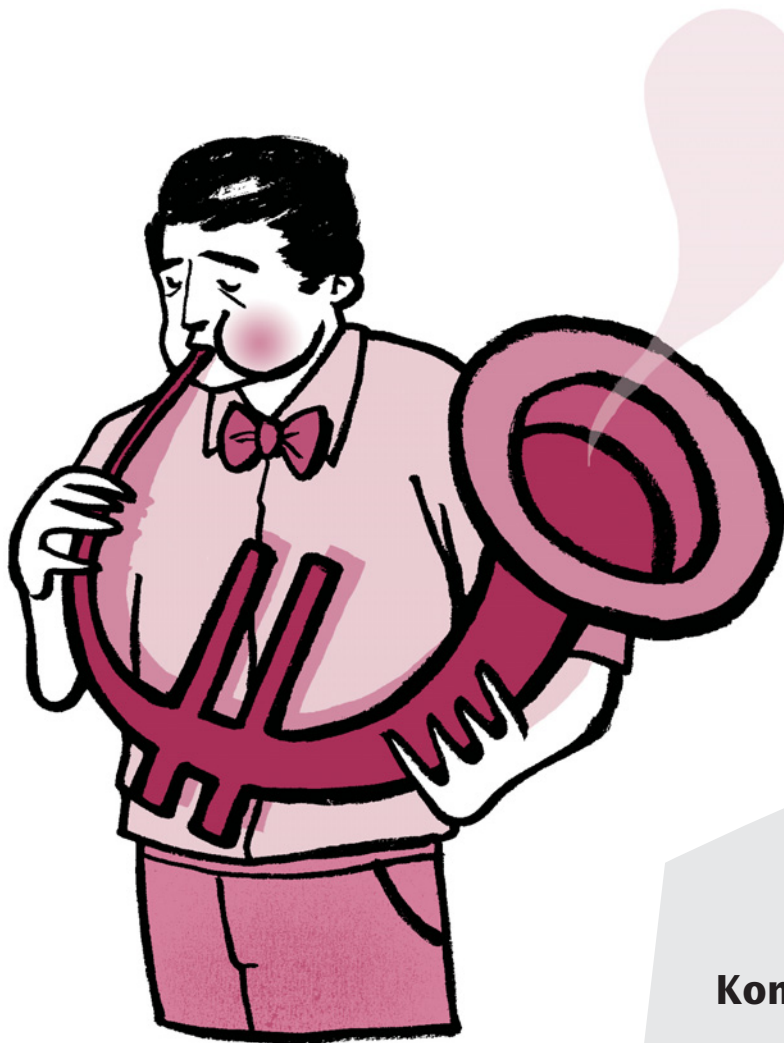
Lau urtean ez zen, bada, egoera hori irauliko...

■ Ez, jakina. Lau urtean egoera iraultzeko oinarriak jarri ziren. 1980ko apirilean hasi nintzen Eusko Jaurlaritzan, eta urte horretako abenduaren 29an Kontzertu Ekonomikoa zehazten zuen

akordioa sinatu genuen. Akordio erabakigarria, bestalde. Eta orduko hartan zertan ginen jakin dezazun, esango dizut abenduaren 6tik 29ra, hogeita hiru egunez jardun genuela, kasik eten-gabe, negoziatzen. Eguberri egunez baino ez genuen lana eten. Negoziazio bilerek egunean hogeitaz ordu baino gehiago irauten zuten; hogeitaz ordu, mahaitik altxatu gabe. Goizeko bostetan, seietan amaitzen genuen lana... Baina, azkenean, akordioa itxi genuen... Zortzi hilabetea, funtsezko akordioa lortu genuen, akordio nuklearra, haren gainean eraiki baitzen erakundearen garapena eta euskal administrazio publiko osoa. Lau urte horietan, lehenengo jaurlaritzak administrazioaren oinarriak ezarri zituen, talde bat osatu zuen –azkenerako lan taldea baitzen gure gobernua, sendoa eta gaitasun handikoa–, euskal autonomia berriaren helburuen bila abiatzeko prest.

Ez dakit oinezkoak Kontzertuaren garrantziaz jabetzen garen...

■ Esparru politikoan, eta enpresa giroan, baietz esango nuke, dudarik gabe. Herri mailan, bada, beharbada ez. Alde batetik, lorpen politiko horren “propaganda” handirik egin ez delako... Beharbada, arduradunek gai teknikoa dela uste dutelako. Beharbada, horretara jarriak, ohiturik gaude-lako. Zera esatea bezala: “Demokrazia baloratzen duzu?”, eta “Ez!”. “Jakina, beste sistemarik eza-gutu ez duzunez...”. Hori da, esaterako, hogeitaz urtetsuko gazteen kasua. Francoren diktadura eza-gutu izan balute, konparazioa egiteko helduleku-ren bat izan balute, edo erregimen totalitarioen azpian bizi izan balira aldi batez... Alegia, hona-ko demokrazia sistemarekin –bere akats eta guzti– alderatzeko modurik izan balute, bada, hobeto baloratu ahalko lukete. Esan nahi baita, beti Kontzertu Ekonomikoaren pean bizi izan denak normala da hura gehiegi ez baloratzea.

Kontzertu Ekonomikoa

Oinezkoari gauzarik normalena iruditzen zaio errentaren aitorpena aldundian egitea. Hala ere, hori frankismoaren berrogei urteekin erabat etetea da eta, batez ere, errotik da ezberdin ohiko zerga erregimenarekin konparatuz gero, bai Espainiako estatuko gainerako herritarrek beren ogasunekin dituzten harremanekin konparatuz gero, bai eta munduan den bestelako zerga sistemarekin alderatuz gero ere. Munduan ez dago Kontzertu Ekonomikoaren kasua bezalakorik: estatuak baino entitate apalago batek biltzen ditu zergak, eta estatuarekin dituen finantza harremanek zerbitzuen ekarpena eta hartzea zehazten dituzte. Horrelako gehiagorik ez da munduan. Kontzepzio hori zeharo da bestelakoa munduan diren hainbat zerga sistemarekin erkatuz gero. Lehen gobernu hark egin zuen hori, eta gaur egun, ohikoa denez, ez da lar baloratzen.

Oinarriak ondo jarri baziren, kupoa zergatik da urtero kalapita iturria EAEko eta Espainiako administrazioen artean?

■ Bada, bai Kontzertua eta bai kupoa bizitza publikoaren parte direlako, eta, ondorioz, negoziazioaren eta –esango nuke nik– borroka ideologikoaren mende dago. Egia da, oro har, Euskal Herriko alderdi politikoek Kontzertu Ekonomikoa onura handizat daukatela; Euskal Herriarentzako onuratzat, alegia. Are gehiago, gehienek Kontzertua gure izate ekonomikoaren baitakotzat dutela esango nuke, eta, beraz, preziatzen eta baloratzen dutela, bai herritarrek eta bai alderdi politikoek ere; borroka politikoa gorabehera, alegia. Besterik da estatuan gertatzen dena. Han, ez baitute horrelako finantza tresnarik, ez dute ulertzen, ez dute preziatzen, eta, ez gutxitan, iraindu egiten dute.

Zergatik?

■ Zerga sistema *ezberdina*, batetik, eta zerga sistema *pribilegiatua*, bestetik, biak nahasten dituztelako. Hortik dator akusazio politikoaren prozesu hori, eta euskaldunok “pribilegioa” dugula esaten dute, sistema ezberdina dugula esan ordez. Gurea ez baita pribilegioa. Horren froga da, esaterako, hemen dugun presio fiskala. Bizkaian, adibidez, presio hori hiru puntu handiagoa da hemendik laurogei kilometrora baino, hau da, Santanderren baino. Hori horrela da, eta, hala ere, betiko leloa, pribilegiatuak garelako salaketa jasan behar, behin eta berri.

1980-84, garai zailak agintarientzat, zailagoa lanik gabe geratzen ari ziren langileentzat...

■ Oso egoera zaila, egoera sozial, ekonomiko eta politiko zaila.

“Etorkizunik ez zegoela ematen zuen garaian, prozesu politikoa abiarazi genuen: Kontzertu Ekonomikoaren bidetik zetozen diru baliabideak erabili eta euskal erakundeak eratu ziren”

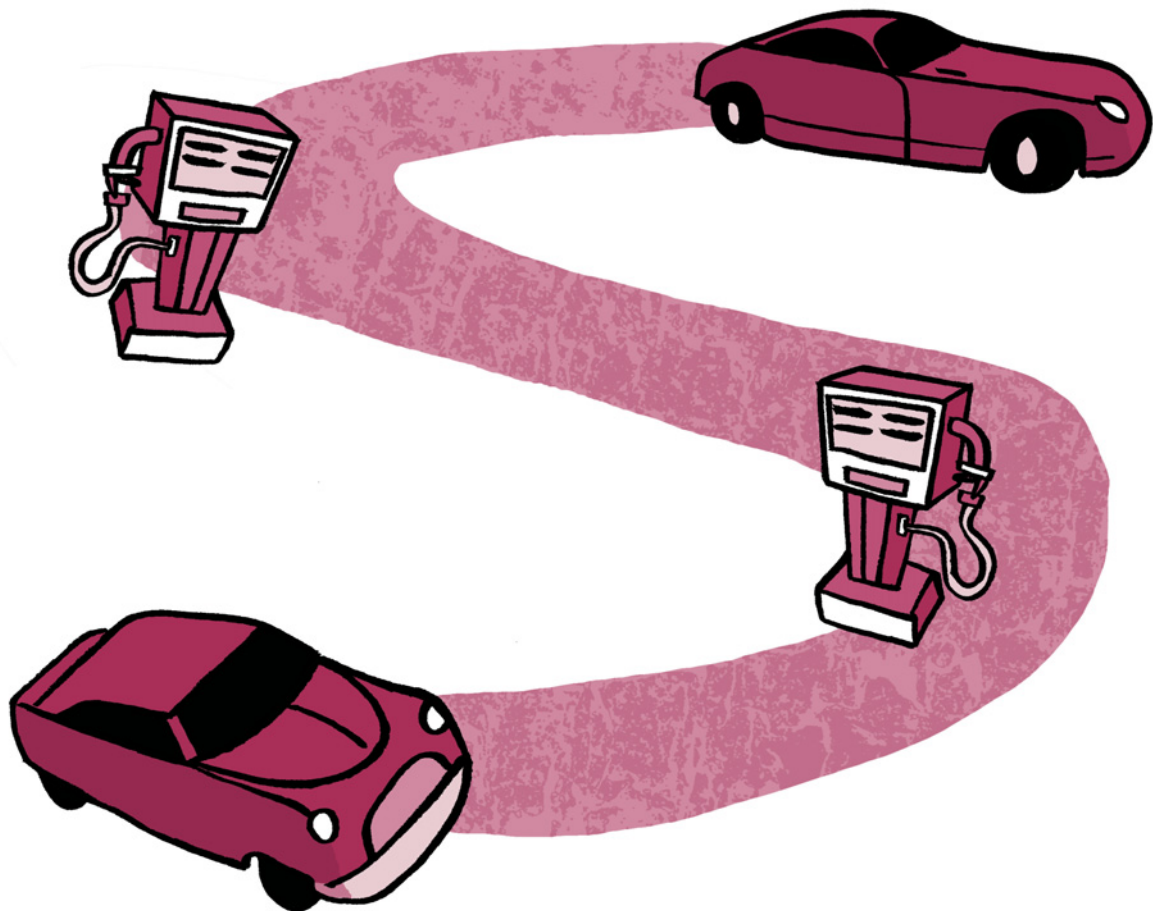
Aldundian sartu ziren langile haiek ditut go-goan. Nervacerokoak...

■ Dударik gabe, kinka larrian zeuden. Sasoi hartan, langabezia tasa oso zen handia. Etorkizunik ez zegoela ematen zuen, eta tentsioa beldurgarria zen, arlo guztietan. Terrorismoa ere... Gaur egun, ETak hiltzen duen bakoitzean, egoera larria da, baina orduan, Eusko Jaurlaritzaren lehenengo urte hartan, 80 hilketa baino gehiago izan ziren. Ondokoan, 90... Batez beste, hileta bat genuen lau egunik behin. Hori zen giroa! Eta etorkizunik ez zegoela ematen zuen garaian, prozesu politikoa abiarazi genuen: Kontzertu Ekonomikoaren bidetik zetozen diru baliabideak erabili eta euskal erakundeak eratu ziren. Orduan abiarazi zen prozesua, baitezpadakoa, erabakigarria izan zen. Gaur egun gozatzen dugun egoerak garai hartan du oinarri: garai hartan martxan jarri ziren erakundeak lan bikaina egin dute azken urteotan, eta, ekonomiari dagokionez, sektore pribatuarekin soinez soin lan eginez, transformazio politiko eta soziala jarri dute abian. Errotikako prozesua izan da eta, horri esker, egoera etsigarri hura irauli eta ongizate ekonomikoa iritsi dugu. Ongizate izugarria, gainera. Langabezia tasa %20 ingurukoa zen

orduan. Gaur egun, %3koa. Europan bertan, ez dira eskualde asko enplegu betea dutenak. Bakarrenetakoak gara horretan. Transformazio politiko eta sozial sakon baino sakonago horrek eragin du, besteak beste, Euskadi –orduan erabat hondoa jota zegoena–, gaur egun munduko eskualderik aberatsenetakoa izatea.

Euskadi, “munduko eskualderik aberatsenetakoa”...

■ Nire iritziz, euskal gizarteak ez daki, ez du baloratzen, ez du preziatzen egoera hori. Nik, bidaiatzea gomendatuko nioke gure gizarteari, bidaia dezan, munduan beste leku askotan jendea nola bizi den ikus dezan, eta konpara dezan.

Zer ondorio aterako luke?

■ Dominikar Errepublikan izan naiz oraindik orain. Bada, Nazio Batuen Erakundearen Giza Garapenaren Indizearen arabera (indize horretan 200 estatu hartzen dira kontuan), Dominikar Errepublika da, El Salvadorrekin batera, munduaren batez bestekoa hobekien adierazten duena. Bada, gu hirugarren lekuan gaude 200 herrialderen artean! Dominikar Errepublika eta El Salvador 100. lekuan ageri dira. Hori jakinik, konpara itzazu Euskal Herriko bizi itxaropena, hezkuntza maila eta errenta maila Dominikar Errepublika eta El Salvadorrekoarekin. Harrituko zara, gero! Kontua da, ordea, bi herri horien artean beste ehun dituzula, non Lurreko biztanlerik gehienak –bi herenak, hain zuzen– txirotasun egoeran bizi diren, bazterturik, heziketarik gabe... Euskal gizartea, joan deneko hogeita hamar urtean, gizarte aberats egin da, aberats. Pribilegiatuak garela aitortu beharrean gaude. Ikuspegi ekonomiko eta sozialetik pribilegiatuak.

“Euskal gizartea, joan deneko hogeita hamar urtean, gizarte aberats egin da. Pribilegiatuak garela aitortu beharrean gaude”

Non da koska orduan, zertan dator bigarren transformazio ekonomikoa...

■ Munduan diren gizarte garatu eta aberats guztietan gertatzen dena gertatzen ari zaigu. Galdera berak jartzen ditugu mahai gainean. Gure etorki-

zun ekonomikoa arriskuan dago. Zergatik? Baldintza ekonomiko eta sozialak aldatzen ari direlako munduan, globalizazioarengatik, batetik, eta mundu asimetrikoan bizi garelako, bestetik.

“Mundu asimetrikoa”?...

■ Jakintza sortzeari dagokionez, asimetrikoa. Munduan, esaterako hiru mundu ditugu. Batean, lehen mundua dugu, non 1.000 milioi pertsona bizi diren eta gizateriaren jakintza osoa sortzen den. Bestalde, bada bigarren mundu bat; 3.300 milioi pertsona bizi dira bertan, eta jakintza hura bereganatzeko gaitasuna du. Azkenik, bada hirugarren mundu bat ere, 2.300 milioi pertsonakoa; honek ez du Jakintzaren Gizartea izeneko horretara batere irispiderik. Gu lehen eta bigarren munduaren artean gaude eta, beraz, ezinbestekoa da, belaunaldi bat barra, 2030. urtearen inguruan, gaur egun ditugun ongizatea, langabezia tasa ezdeusa eta errenta mailak izatekotan, lehen mundu horretara jauzi egitea. Horrek esan nahi du esparru jakin batzuk landu behar ditugula, orain arte behar beste landu ez ditugunak.

Berrikuntzaz ari zara, noski...

■ Bai. Lehen mundu horretara iritsi ahal izateko nahitaezkoa dugu berrikuntza.

Nahiz eta gure egoera pribilegiatua izan, hobetu egin behar dugu?

■ Endekapen aroan jausi nahi ez badugu, errotik aldatu behar dugu. Transformazioa nahitaezkoa da. Baina, gizarte prozesu guztiak bezala, prozesu hau ere geldo eta isila da. Dena dela, oraingo egoera eta duela hogeita hamar urtekoa, Eusko Jaurlaritza sortu zenekoa, zeharo ezberdi-

nak dira. Sasoi hartan biziraupen kontua zen. Gainbehera zetorren dena, erreakzionatu beharra zegoen, urrats bat aurrera egin... eta horixe egin zen, bai ekonomia arloan, bai gizarte arloan. Horrexek ekarri du gure ekonomiaren hazkuntza paregabe hau.

“Endekapen aroan jausi nahi ez badugu, errotik aldatu behar dugu. Transformazioa nahitaezkoa da”

Gure egoera ekonomiko pribilegiatua gorabehera, zu ez zaude bertan goxo egoteko prest...

■ Ez. Gure herri aberats honek bi mehatxu ditu: bata, populazioarena; herri aberatsa gara, baina, irudi plastikoa baliatuz, zahar paradisua. Are

Herri aberatsa

1984an, Eusko Jaurilaritza utzi nuenean, EAEn *per capita* errenta Europar Batasunarekin alderatuta, Europar Batasuneko gunerik aberatsenarekin, alegia (hamabost fundatzaileak), %85ekoa zen. Hogei urte igaro dira eta Euskal Herriaren errenta, Europako Batasun horren aldean -15 horietaz ari naiz, oraindik -%120koa da. Guztira, 35 puntu jan dizkiogu! Mundu mailako errekorra! *Per capita* errenta handia dugu, aski berdintasunezko gizartea (berdintasun handikoa, berriz, munduan diren beste errealitate askorekin erkatuz gero), gure errenta %20 handiagoa da munduko bi eskualde aberatsenetakoa baino -Europako Batasuneko gune gogorra eta AEBak-, eta, hitz batean, herri aberats bihurtu gara.

gehiago, etorkizunean, NBERen aurreikuspenen arabera, Espainia izango da munduan batez beste-ko adinik handiena izango duen estatua: 55 urte. Espainiaren kasuan hori horrela bada, guk, Espainiako batez bestekoa baino bizi itxaropen handiagoa dugu eta, aldi berean, jaiotza tasa txikiagoa; hortaz, gure gizartea are eta zaharragoa izango da... Gure bizi itxaropena munduan denik eta handienetakoa da: euskal emakumeek lehenengo, bigarren edo hirugarren bizi itxaropen handiena dute munduan. Gizonezkook, beti apalago, bosgarrenetik zortzigarrenera bitarte gabiltza, munduan. Jaiotza tasa munduan txikienetakoa izanik, gizarteak bizitasuna galduko du, zahar gizartea bihurtuko gara. Globalizazioa da bigarren arriskua...

Horretaz ere jardun nahi nuen, globalizazioaz, alegia...

■ Globalizazioak, besteak beste, lehiakortasun baldintzak aldatzea ekarri du. Duela hogeita hamar urte gauza ez ziren herriak industria potentziak dira orain. Horra, adibidez, Hego Korea. Horra, adibide hurragoa, Txina... Lurreko herri-rik indartsuena izateko bidean da Txina, gero! Hogeita hamar urte daramatza hazten, eta nola gainera: urtean, haren metatzea %10 baino gehiago ari da hazten. Hori ere globalizazioa da. Beraz, batetik, globalizazioa dugu, eta, bestetik, mundu asimetrikoa; horrek esan nahi du geure etorkizuna ez dugula ziurtaturik. Herri pobrea izango gara? Ez, errenta tasa handia izanik, hari eustea besterik ez dugu pobre ez izateko: ez gara orain bezain aberatsak izango eta beste herrialde batzuek aurrea hartuko digute. Baina, izan, erabat endekapen aroan egongo den herria izango gara. Ezingo dugu enplegu betea bermatu –hain kontu garrantzizkoa–, eta are garrantzizkoagoa, gure ekonomia hazi ezik, ez dugu dirua biltzerik izango,

Kontzertu Ekonomiko guztiak izanda ere. Dirua biltzen ez bada, aurrekontuak txikitu egingo dira eta, aurrekontuen atal handi bat ongizate estatuari bideraturik dagoenez, ez gara gai izango oraingo ongizate mailari eusteko: hezkuntza, osasungintza, pentsioak... Hitz batez, ahulenak jasoko ditu kalterik handienak. Hortaz, langileen alde egin nahi badugu, baztertuenen alde, ongizate estatuari eutsi nahi badiogu, enplegu betea nahi badugu –besterik da lanaren kalitatea, aldi bateko lana eta beste, baina enplegu betea–, transformazio ekonomiko eta soziala ekarriko duen prozesuari ekittea beste erremediorik ez dugu. Gure ekonomia-
ren bigarren transformazio handia.

Zertan izan behar du prozesu horrek?

■ Hiru esparru ditu, eta horietarik bati “erasoko” dio –hitzaren adierarik gozoenean–, neuk zuzentzen dudana *Berrikuntzarako Euskal Agentzia-Innobasquek*. Hara, nik honela laburtuko nituzke hiru lan esparruak. Ekonomia esparruak dira lehenengo biak eta, hirugarrena, aldiz, soziala da. Ekonomia eremuez denaz bezainbatean, lehenengo bistan dago: belaunaldi bat barru gizarte dekadentea izan nahi ez badugu, bikain egin behar dugu gaur egun Euskal Herria ondo egiten ari dena. Termino akademikoetan, *oso ongitik*, *bikain* edo *gorenera* igaro behar dugu zenbait esparrutan.

**“Belaunaldi bat barru
gizarte dekadentea izan
nahi ez badugu, bikain
egin behar dugu gaur
egun Euskal Herria ondo
egiten ari dena”**

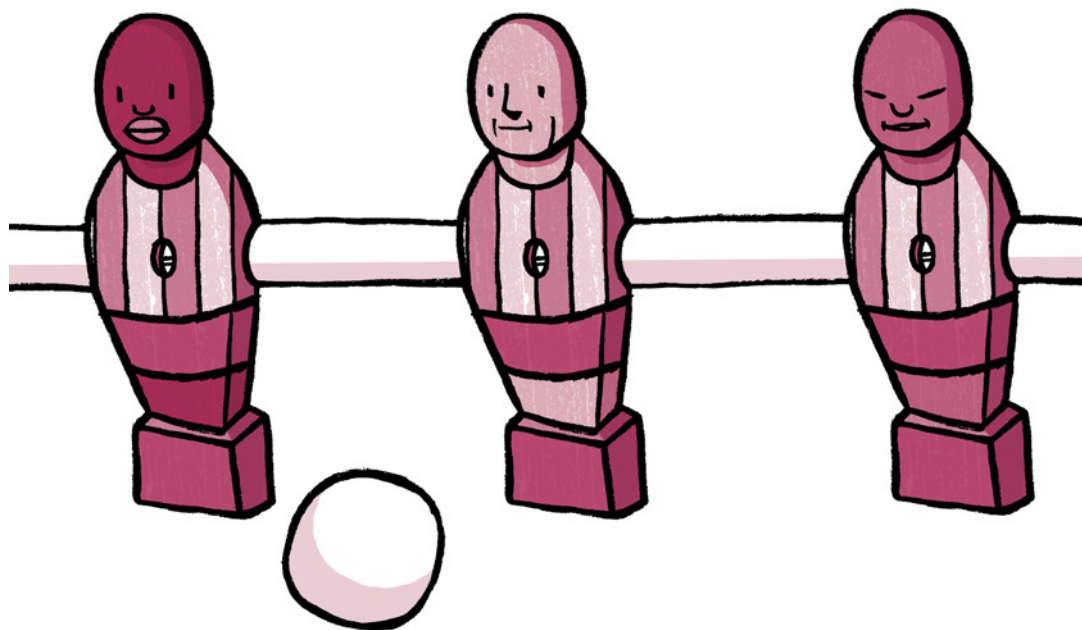
Zein esparrutan, adibidez?

■ Lehenengo, hezkuntza maila. Eta, hezkuntza maila diot, nahiz eta Euskal Herria izan, munduko herrialdeetan, hezkuntza mailarik handiena duenetarik bat: %50ek unibertsitate hezkuntza du; %20k, goi mailako lanbide hezkuntza. Bada, hala ere, Jakintzaren Gizartean indarrez sartu nahi badugu, lehenengo, populazio aktibo gehiago behar dugu lanean. Bigarren, emakume gehiago, ordaindutako lanean. Hirugarren, kalitatea: denak emanda lan egin behar dugu; eraginkortasuna, denak emanda; era guztietako azpiegiturak behar ditugu, errepideak eta Euskal Y-a ez ezik komunikazio eta informazio azpiegitura sendoak ere, eta gure enpresen dimentsioa doitu eta nazioarteko bihurtzea. Horra zazpi esparru. Horietan ondo gauden arren, hobeto egon behar dugu. Hori da lehenengo lan esparrua. Zazpi esparruok

gure arrakastaren giltza dira. Ondo ari ez garenetan, berriz, gutxienez ondo egotea lortu behar dugu; ondo, gutxienez. Lau eremu dira etorkizuneko helburuak ezarriko dizkigutenak: jakintza sortzea, hau da, zientzia, ikerkuntza (oinarrizkoa ez ezik, baita aplikatua ere), teknologia eta berrikuntza. Lauretan ere buru-belarri jardun behar dugu, aurreko zazpi haietan dugun maila iritsi ahal izateko. Aurreko zazpi haiek bikain garatu eta beste laurok ondo landuz gero, ekonomia proiektua aldatzea lortuko dugu, hau da, transformazioa.

Nor izango dira prozesu berri honen protagonista?

■ Gizartea. Euskal gizartea, Euskadin bizi diren gizon-emakumeak.

Inmigrazioa

Beharrezkoa da kultura eta etnia anitzeko gizartea sortzea. Ezin diogu geure ekonomiari eutsi, ez eta etorkizuneko proiektuari ere, guk bakarrik, hau da, gaur egungo euskal biztanleriak. Arestian adierazi dizudan demografia aldaketa handi horregatik, batez ere. Bigarren, gizarteak hirueleduna izan beharko du. Mundua gero baino gero nazioartekoagoa bihurtzen ari da eta munduko edozein bazterretan mintzatzeko gai izango den gizartea behar dugu, ingelesez hitz egiten jakingo duen gizartea, alegia. Hirugarren, nola edo hala –politika aktibo bidez, esan nahi dut–, jaiotza tasa hazi behar dugu. Emakume emankor bakoitzeko seme-alaba bateko indizea baino gehixeago duen gizarteak ezin dio bere buruari eutsi. Endekatu egingo da ezarian-ezarian. Kultura eta etnia anitzeko gizartea behar dugu, beraz. Munduko beste zenbait bazterretatik etorritako populazioaren kopuru adierazgarri bat behar dugu. Beste lan bat eragingo du horrek, haiek integratu egin beharko ditugu-eta geure gizarte kulturetan, bestela arazo ikaragarriak izango ditugu. Arazoak, eta ez bakar-bakarrik ekonomian.

Nola jakinarazi pareko kalean barrena erosketa otarrearekin doan gizon-emakumeari prozesuaren protagonista izan behar duela?

■ Berrikuntzari dagokionez, horretarakoxe sortu da *Berrikuntzarako Euskal Agentzia-Innobasque*. Irteera aroa izan du, lehenik. Izan ere, 2007ko uztailaren 5ean sortu zen, hutsetik, *Saretek, Zientzia eta Teknologiaren Euskal Sarearen* birmoldaketaren ondorioz, baliabide gutxiarekin, aurrekontu txikiarekin, lauzpabost langilerekin... Hutsetik, hain zuzen. Egitasmo berria lantzen hasi nintzen, agentziaren zuzendaritza batzordea osatu nuen, eta irailaren 28an –hilabeteko lanaren ondoren– lehen aurkezpena egin genuen, Euskalduna jauregian. Harrezkero, 71 aurkezpen egin ditugu, edo, hobeto esan, egin ditut, halaxe dagokit-eta, *Innobasqueko* lehendakari naizenez gero. Orduetik hona, 8.065

lagunetara heldu gara: enpresaburu, gizarte eragile, unibertsitario, politikari, zientzialari, akademiko... Irteera aro hori aurtengo urtarrilaren 31n burutu zen, Lehendakariak zuzendu zuen ekitaldia egin genuenean.

Zeuen buruak aurkeztu zenituzten jendaurrean...

■ *Innobasqueko* gobernu organoak aurkeztu genituen. Zuzendaritza batzordea ez ezik, proiektua gauzatzeko landu beharko ditugun zazpi esparru espezializatuetan lan egingo duten zazpi kontseiluak ere aurkeztu genituen. Hori bera aski berritzailea izan zen: 417 lagunek –andre-gizonak, euskal liderrak– osatzen dituzte gobernu organo horiek eta aurkezpena eginik, horixe nahi genuen, mugimendu hau zuzenduko dutenen begi-aurpegierak gizarteak irudikatzea.

“Euskal liderrak”, diozu.

■ Transformazio prozesuan gaude, eta transformazioa –adi, gero! – liderrek egiten dute, baina pertsonak dira protagonista. Proiektua aurkezteko eta komunikatzeko ahalegin handiak egin ditugu. Hala, 417 lagun horiek ez dute zalantzarik izan beren konpromisoa agertu eta eremu honetan lan egiteko.

“Transformazio prozesuan gaude, eta transformazioa liderrek egiten dute, baina pertsonak dira protagonista”

Deus kobratu gabe.

■ Hori da, deus kobratu gabe. Ez dute inolako ordainsaririk jasoko, salbu eta garrantzi handiko proiektuan parte hartzeak berez dakarren asetze morala. Aurkezpenak eta gainerakoak eginik, lanean hasi behar dugu, baina anbizio handieneko helburuak jarririk. Proiektuaren helburua, gaur egun, arrazionalki ezinezkoa litzateke, hau da, 1980an ezarri zen helburua bezain iritsi ezina, baina geroan iritsi duguna.

Beraz, zergatik ez? Orduan, zera esan genuen: “Egoera honetatik abiatu eta enplegu beteak lortu nahi dugu belaunaldi batean. Nola lortuko dugu, bada? Ezinezkoa da!”.

Bada, lortu egin dugu. Horretan gara orain ere, 1980an bezala, itxuraz lortu ezinezkoa den asmoa abiarazi dugu, bigarren transformazio ekonomikoa. 2030 urtera arte iraungo duen prozesuan, Europa mailako erreferentea –ez erreferenteetako bat–, erreferentea baizik, izatea lortu nahi dugu, berrikuntza arloan betiere.

Gure xedea da aurreiritzi horrekiko dugun pertzepzioa haustea. Izan

ere, transformazio ekonomiko eta sozial guztietan nahitaezkoa da pertzepzio hauste hori. Horretarako, bi ekintza lerro nagusi ditugu: bi urtean, hau da, 2010. urterako, Europa mailako erreferentzetzat ikus gaitzaten nahi dugu, era honetako mugimendu eraldatzailea nola sortzen dugun ikus dezaten nahi dugu. Europa mailako erferentea izan nahi dugu mugimendua sortzeari dagokion horretan. Bost urtean, europar erferentea izan nahi dugu, euskal gizarte osoa mobilizatzeari dagokionez, gizarte berritzailea izan dadin.

Zer da, hala ere, “berritzea”?

■ Berritzea ez da ezer asmatzea, mantal zuria jantzi eta “Ea, zer asmatzen dudana...”. Ez. Berritzea, oraingoxe errealitatea, hurrekoena, eralda litekeelako uste osoa izatea da. Zertarako eta balio ekonomiko eta sozial handiagoa lortzeko. Zein ari da berritzen, beraz? Bere inguruan balio ekonomiko eta sozial handiagoa eragiten ari dena.

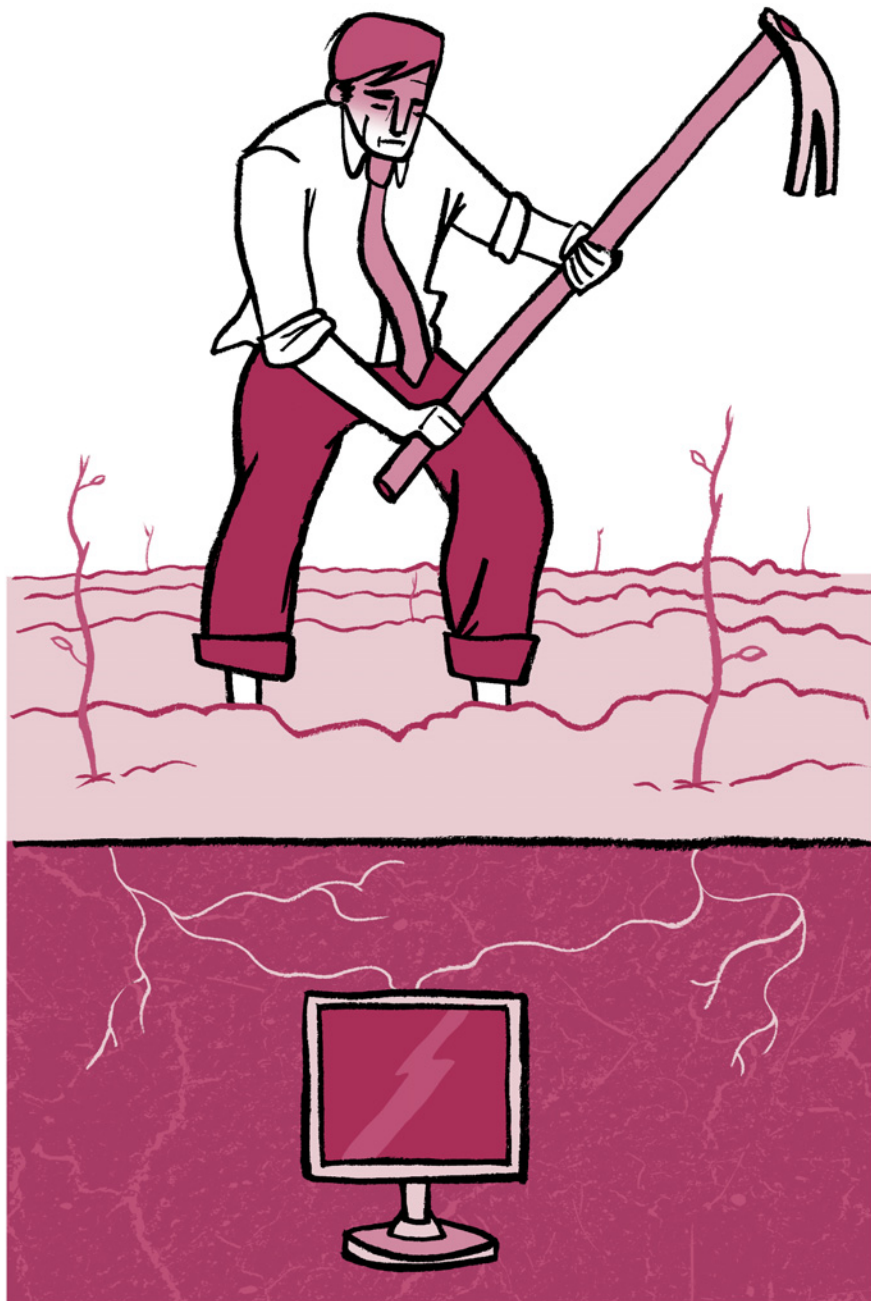
Hortaz, handi zein txiki, denak berritzen jarri nahi ditu *Innobasquek*...

■ Bai. Milaka ekarpen txiki lortzen baditugu eta, zenbait kasutan, ekarpen handiak –enpresa handietan, UPV-EHUn, herri erakunderik funtsezkoena den Eusko Jaurlaritzan, MCCn, Deustuko Unibertsitatean...– lortuko dugu. Ekarpentxikiak euskal herritarren milaka ekarpen txikiarekin osatzen badira, gizarte berritzailea izango gara. Eta ez da musika zerutiarra.

“Ekarpen handiak euskal herritarren milaka ekarpen txikiarekin osatzen badira, gizarte berritzailea izango gara. Eta ez da musika zerutiarra”

Berritzea, denon lana

Eman dezagun, denda txikia, azalera handiekin eta txinatar merkatariekin lehiatu behar duena. Nola berritu behar du horrek? Dendaren gainean gogoeta egin eta, beharbada, produktuen aurkezpena hobetu besterik ez luke egin beharko, bezero gehiago erakartzeko. Halako ekintza baten ondorioz euro bat gehiago saltzen duen momentutik, berritzen ari da, balio ekonomiko handiagoa eragiten ari delako. Gainera, transformazio sakonagoa egin eta balio ekonomiko handiagoa sortzen badu, balio soziala ere handitzen ari da, negozio horrek etorkizuna izango duelako eta, beraz, langile gehiago hartzeko moduan izango delako, bertan ari direnen lana iraunaraziko duelako, soldata hobeen bidez, etab. Horixe da berritzea.

“Ez da musika zerutiarra”, irribarrea eragin dit esateko manierak...

■ Oinak lurrean ditugula ekin diogu lanari. Ametsa dirudi –utopia, nahi baduzu–, baina lortzea da gure asmoa. Horretarako, lan ildoak markatu ditugu, horra zuzendaritza batzordean parte hartzea onartu duten euskal liderrak. Bestalde, 400 bazkide baino gehiago dituen elkarte indartsua ari gara sortzen. Elkarte pribatua da, babes publiko burutsua duena. Arlo guztietako liderrak bildu nahi dituen: ekonomia, gizarte, unibertsitate, politika, zientzia... esparrukoa, EAEkoak, denak. Lidergoa izango da lehenengo transformazio palanka. Lortu dugula esango nuke, liderrok *Innobasqueko* gobernu organoetako kide dira-eta dagoeneko. Errealitate hori gauzatu dugu. Martxoaren 13an egin zen zuzendaritza batzordearen lehenengo bilera ere; goren mailako 40 lagunek osatzen dute batzordea. Horien artean, Euskal Herriko zientzia, teknologia eta zerbitzu aurreratuen eskaintza osatzen dute.

Zein egiteko dute parke teknologikoen berrikuntza lan honetan?

■ Zientzia, teknologia ikerketa eta berrikuntza aipatu dizkizut arestian. Horren barnean parkeak ditugu. Enpresa elkarte modura ari dira berrikuntza mugimendu honetan lanean. Gaur egun, parkeok erreferentzia dira Espainiako estatuan. Hemen egin dira arloan izan diren berrikuntza handienak. Eta, herri erakundeek arrakasta handiz bultzatu duten parkeon mugimenduarekin batera, teknologia zentroak ere nabarmentzeko modukoak dira, hemezortzi baititugu Euskadin. Horietan, *Tecnalia* eta *Iker4* dira korporazio handienak, gainerako ia denak beren baitan biltzen dituztenak. Espainiako estatuan aitzindariak dira. Horra datua: Espainiako estatuan ekoizten den

Zazpi esparru

Bat. Berrikuntza teknologikoa dugu helburu, hitzaren esanahirik sotil, arrunt eta ohikoenean, hau da, berrikuntza, teknologiaren sinonimoa den aldetik. Euskal Herriak teknologia maila ona du gaur egun, eta ezin hobeia izan dadin saiatuko gara lanean. Bi. Askoz gutxiago aipatzen bada ere, berrikuntza soziala landu nahi dugu. Hau da, soziala da teknologia ez den oro. Hiru. Euskal enpresaren eraldatze prozesua areagotu nahi dugu, are berritzaileagoa izan dadin. EAEn 164.000 enpresa dira. Horietarik 1.964k hamar langile baino gehiago ditu. Euskal produkzio ehuna enpresa txikiari loturik dago. Berrikuntza kontzeptuak oso dira arrotz eta lausoak enpresa txikian, baina guk berrikuntzari ekin nahi diogu enpresa horietan ere, haietan berrikuntza kontzeptua sorrarazteko. Lau. Gogoan har mundua bera aldatzen ari dela, globalizazioaren ondorioz; mugak gainbehera datoz –lehen ezezaguna genuena, etxekotua dugu gaur: txinatar dendak han eta hemen ditugu, esaterako–; hori dela eta, Euskadiko berrikuntza sistema nazioarteko bihurtzea ere jorratu nahi dugu. Bost. Ekintzailetza. Bokazio berriak landu nahi ditugu, ekintzailetza bultzatuz. Sei. Gizarte transformazio prozesu honen komunikazio eta sustapen arloa dugu,

kritikoa baita, oso. Zazpi. Lurraldez lurraldeko proiektu zehatzak ditugu: Gipuzkoa Berritzen dugu adibide; bertako aldundia, Merkataritza Ganbara, Deustuko Unibertsitatea eta Gipuzkoako zenbait enpresa garrantzitsu dira partaideak... Han, abiarazi nahi ditugun neurri guztien eragina baloratu ahal izango dugu.

mota honetako produkzio osoaren %40 hemen ekoizten da, gure BPGd edo barne produktu gordinaren pisua %6koa besterik ez denean. Hortik atera kontuak! Ingeles esamolde bat erabiliz, haien *out put*-ak, haien ekoizpen ahalmenak, sei halakotzen du gure ekonomiaren batez besteko pisua. Horregatik diot Euskal Herria, teknologiaz ari garela, herri aurreratua dela. “Oso ongia” sakelan dugu; orain “ohorezko matrikula” bila abiatu behar dugu, teknologia sortzeari dagokion horretara ezin hobeto heltzeko. Parke teknologikoak, teknologia zentroak... transformazio sare honetako zati dira. Erakundeok beren ahalmen guztiak jokoan jarriko dituzte Euskal Herria transformatze aldera, teknologia arloan betiere. *Innobasquen*, teknologia baino gehiago nahi dugu, esparru eta errealitate soziala bera dugu helburu.

Munduan denik eta Euskal Herri handiena gara baina, dimentsioz, herri txikia. Gure erreferentzialtasunaz mintzo zara eta jakin nahiko nuke nola litekeen, txikia izanik, erreferentea izatea...

■ Mundu honetan, txikia zarenean ez duzu gauza handiak egiterik, baina, txikia izanik ere,

oso lan on eta inportanteak egin ezinik ez duzu. Txikia izan zintezke eta, aldi berean, ezin hobe. Nola? Espezializatzea da kontua. Ezinezko duzu denetarik egitea. Jardun eremuen definizioa markatu beharra daukazu, Eusko Jaurlaritzak iazko uztailean onartu zuenean egin zuen bezala, Zientzia, Teknologia eta Berrikuntza Planean. Han ageri dira, egungo egoera kontuan harturik, zein arlotan saiatu behar dugun, mundu mailako erreferentea izateko. Nahikoa onak izan behar dugu, nahikoa bikainak (zenbait arlotan), belaunaldi bat barru puntako herrialdea izango bagara.

“Mundu honetan, txikia zarenean ez duzu gauza handiak egiterik, baina, txikia izanik ere, oso lan on eta inportanteak egin ezinik ez duzu”

Hori al da Euskal Herriari, oro har, munduan opa diozun lekua, erreferentea izatea?

■ Esango dizut. 2006ko urrian biltzar batean hartu nuen parte Donostian, Nekazaritzari buruzko IV. Mundu Foroan, lehen sektoreaz Euskadin lau urterik behin egiten den saioa. Mundu osoko jendea etorri ohi da. Gure lehen sektorea txiki-txikia da. Konparazio batera, Txinako biztanleen %67k lehenengo sektorean egiten du lan. Gurean, aldiz, ez da %2ra iristen. Bada, gure lehen sektoreak foroa antolatzen du lau urterik behin. Han parte hartu nuen orain dela bi urte eta Euskal Herriaren egoera azaldu nien biltzarkideei –*Innobasque* aipatu gabe, artean sortzeke zegoen eta–; batez ere, lehenengo transformazio ekonomiko handiaren emaitzak zertan diren azaldu nien. Jendea zeharo txunditurik geratu zen. Afrika, Latinoamerika, Asiatik etorritako jendea, erabat txunditurik. Hortxe erreferentzia bat, gure herriak munduan zein leku duen jakin nahi duenari esanda. Herri xumea gara, estatua izateko indarrik ere ez dugu, guztiz garatzeko ahalmenik ez, baina mundu mailako erreferentea gara zenbait esparru jakinetan. Bestalde, oso gizarte aberatsa dugu, munduan garatze indizerik handienetakoa duena, enplegu betea –munduko leku askotan erabat egoera ezezaguna dute hori–, lanak ondo egin dituen... errenta sortzen du, bertoko biztanleak hobeto bizi daitezen lortu du, eta orain, bestelako erronka bati heldu behar dio, nola den eraikitze soziala. Aurreikusten ari garen ostertzean (errealitate globalarena, munduko errealitatearen errotikako transformazioa dakarrena...) bere lana egiten segituko duen gizarte nahi dugu, bertoko biztanleei merezi duten etorkizuna, etorkizun oparoa, eskaintzea.

Eta...

■ Agortzen ari zaizu denbora.

Ostertza lanez

Lehen, hasieran, ilun antzean ikusten nuen ostertza. Orain, aldiz, uste dut aukera handiak ditugula; transformazio ekonomiko eta soziala bideratzeko errotikako proiektu bat dugu eta, orain, ezagutzatik datorren uste osoa daukat. Nire iritziz, Euskal Herriak, Euskadik, etorkizun sena du, proiektua du, erakunde, baliabide eta pertsonak ditu, transformazio prozesu hau erabateko arrakastaz burura eramateko. Gaur gaurkoz, ez dut gainditu ezinezko zailtasunik ikusten. Lan handiko ostertza, besterik ez.

Azken galdera.

■ Aukera ezazu ondo, beraz...

Ez da erraza. Hamaika galdera zehatz utzi ditut gidoian. Non dira prozesu honetan zailtasunak?

■ Esan dizut *Innobasque* 2006ko uztailaren 5ean sortu zela. Bada, galdera bezperan egin izan bazenit, uztailaren 4an, zailtasun handiak izango genituela esango nizun. Izan ere, gure gizartearen ezaugarriek horixe esatera behartuko ninduten: gizarte aberatsa izaki, batez besteko adin handia duena... eta, gisako gizarteari dago-kionez, estimulu falta duke. “Bigarren transformazioa? Zertarako, ordea? Primeran bizi gara eta! Utikan horrelakoak! Hori, Indian, Txinan... Egin dezatela haiek, delako transformazioa, pre-

mia ere badute eta!'. Horrelakoak espero nituen. Bada, hura ustekabekoa, ustekabeko atsegina, proiektuaren makrokomunikazio fasean jaso dudana. Iazko irailaren 28tik aurtengo urtarrilaren 31ra bitarte, lau hilabete eskasean egin ditugun 71 aurkezpenetan jabetu naiz ez dagoela estimulu faltarik. Alderantziz esango nuke, jendeak estimulu handia du. Euskal gizarteak hobetzeko gogo handia du. Inkognita hori ebatzita, oso modu positiboan ebatzita ere, zailtasunak bestelakoak izan litezke, eta gainditzeko modu-

koak betiere. Mugimendua sortzeari dagozkion ohiko zailtasunak ditugu, baina, batez ere, gaur egun erronka intelektualtzat ikusten dugun hori, ekintza bihurtzea. Hori, eta datozen 23 urteotan gerta dadinak, denetarik gertatuko baita, ez dezala gure arreta desbidera helburu behinena dugun horretatik, hau da, berrikuntza arloan Europako erreferentea izatea lortzetik. Gure erronkarik handiena, nire ustez, gogoeta teoriko hori ekintza ausarta eta emaitza gauzatzea da. Geroak esango du. ■

